

opširnijih podataka o ostalim sakupljačima **pismica** (koji se već nalaze u prvoj knjizi), priložiti joj rječnik manje poznatih izraza (ako ne postoji Jankovićev, valja ga sastaviti uz pomoć jezičnih stručnjaka). Prvim dvjema knjigama priloženi napjevi **pismica** i njihov način klasificiranja prema metroritamskim obrascima, podijeljenim u četiri veće skupine (od kojih dosad sto objavljenih napjeva obuhvaćaju samo prve tri), upućuju na sigurno postojanje zapisa napjeva koji pripadaju četvrtoj skupini, pa ih uredništvo treba pribaviti i objaviti. I napokon, mogućim objavljivanjem etnomuzikološke studije na osnovi potpunog broja napjeva **šokačkih pismica** koja bi respektirala dragocjena Jankovićeva zapažanja i analizu, iduća i posljednja knjiga **pismica** time bi postala logičnim zaključkom čitave zbirke, a ujedno i izraz dužnog poštovanja prema autoru i njegovu radu.

Grozdana Marošević-Brnetić

Grazer musikwissenschaftliche Arbeiten, Beiträge zur Musikkultur des Balkans I, Band I, Musikwissenschaftliches Institut der Universität Graz, 1975, 138 stranica.

Prvi svezak ovoga zbornika muzikoloških radova obuhvaća sedam članaka (5 na njemačkom i 2 na engleskom jeziku), koji obrađuju razna pitanja balkanske glazbene kulture.

Nako uvodne riječi glavnog urednika Rudolfa Flotzingera, u kojoj je ukratko prikazan život i rad istaknutoga njemačkog etnomuzikologa Walthera Wünscha, kojemu je posvećeno ovo izdanje, zbornik započinje člankom Dragutina Cvetka (Ljubljana) **Die musikalische Situation im südosteuropäischen Raum zur Zeit der osmanischen Oberherrechaft**. Autor iznosi i obrazlaže povijesne izvore, posebno bilješke stranih putopisaca, o folklornoj i crkvenoj glazbi južnih Slavena za vrijeme turske vladavine.

Članak Constantina Floresa (Hamburg) prikazuje najstariju notaciju jednoglasne glazbe, s posebnim osvrtom na razvoj bizantijskoga notnog pisma. Uspoređujući znakove bizantijske notacije i njezinih slavenskih varijanti s latinskim neumama, autor iznosi pretpostavku da je Rim s vrlo malim razlikama preuzeo koralnu notaciju direktno od Bizanta.

Slijedi članak Rudolfa Flotzingera (Graz) **Der Mittelalter — Befriff aus der Sicht des Musikhistorikers**, u kojemu autor ističe činjenice koje potvrđuju kulturno jedinstvo između Zapada i Orijenta u ranom srednjem vijeku, i već poznate razlike među njima u kasnijem razdoblju.

Prilog Waltera Grafa (Wien) za nas je osobito interesantan jer nam prvi put omogućuje upoznavanje sadržaja fonografskih snimaka epskih pjesama sjeverozapadne Bosne, koje je za Bečku akademiju znanosti 1912. godine snimio poznati filolog, etnograf i istraživač srpskohrvatskih epskih pjesama Matija Murko. Autorov prikaz Murkove građe uglavnom se temelji na zapisima tekstova pjesama i iscrpnim podacima o pojedinim snimcima iz protokola Phonogramm-Archiva Bečke akademije znanosti, gdje su snimci i pohranjeni. Na osnovi Murkova izvještaja (Bericht über phonographische Aufnahmen epischer, meist mohammedanischer Volkslieder in nordwestlichen Bosnien im Sommer 1912., 30. Mitteilung der Phonogramm-Archivskommission der kaiserl. Akademie der Wissenschaft in Wien, Wien 1913), Graf opisuje način snimanja, ukazujući na razna tehnička ograničenja, iznosi neka obilježja izvođenja epskih pjesama (glazbala uz koje se izvode, način pjevanja i sl.) te teškoće i postupke kojima se služio pri transkribiranju snimaka. Zbog pretežno slabe raspoznatljivosti snimaka, autor donosi tek približan i djelomičan notni zapis deset epskih pjesama, nepotpuno snimljenih na 20 ploča. Pjesme snimljene na ostalih 26 ploča nisu transkribirane zbog loše razumljivosti njihova sadržaja.

Nakon članka Stefana Lazarova (Sofija) o bogumilima i glazbenim elementima u njihovu obredu, uz povezivanje različitih spomenika bogumilske kulture s bugarskim folklorom, slijede dva članka koji obrađuju područja srpske glazbene kulture. U prvom Danica Petrović (Beograd) govori o vezama između tekstova i melodijskih elemenata srpskih crkvenih pjesama i starijeg sloja srpskih folklornih obrednih pjesama (krstonoških, lazaričkih i slavskih). Posljednji prilog zbornika je članak Dimitrija Stefanovića (Beograd) o povijesnom razvoju srpske crkvene glazbe.

Grozdana Marošević-Brnetić

Aleksandar Linin, Makedonski instrumentalni orski narodni melodii, Makedonsko narodno tvoreštvo, Orska narodna tradicija, knjiga 3, Makedonska knjiga — Institut za folklor, Skopje 1978, 279 str.

Knjiga je prva i na polju jugoslavenske etnomuzikologije jedina velika zbirka etnomuzikološki obrađenih zapisa makedonskih instrumentalnih orskih melodija. Namijenjena je etnomuzikolozima koji istražuju to područje i širem krugu ljubitelja i izvođača makedonske instrumentalne glazbe.

U predgovoru zbirci autor iznosi opća obilježja orskih melodija i načine njihova oblikovanja. Uz priložene fotografije i crteže glazbenih instrumenata ukratko opisuje tehniku sviranja, udežbu, tonski niz koji pojedini instrument može izvesti, prilike i sastav u kojemu najčešće nastupa. Na kraju objašnjava kratice, posebne znakove i postupke kojima se služi u zapisivanju, dokumentiranju i etnomuzikološkom obrađivanju građe.

Zbirka obuhvaća 240 primjera instrumentalnih orskih melodija (u navedeni broj uključeno je i 11 varijanti), podijeljenih prema instru-

mentima koji ih izvode. Započinje količinski najbrojnijim zapisima melodija koje su izvedene aerofonim instrumentima — gajdama (110 primjera), grneti-klarinetom (33), zurlama (22), šupelkom (16), dudukom (15) i dvojankom (5), a završava primjerima koje izvode žičani instrumenti — četverožičana tambura (15 primjera), dvostruna litarka (5) i trostrune gusle koje su srodne lije-rici (19). U svakoj skupini melodije su raspoređene prema visini početnog tona u odnosu na, sve primjere zajedničku visinu završnog tona (g¹) — od primjera s nižim prema onima s višim početnim tonom u odnosu na završni.

Uz svaki primjer naznačeno je ime, mjesto i godina rođenja izvođača, mjesto i datum snimanja, datum melografiranja i broj magnetofonske vrpce na kojoj je snimljena melodija i koja je pohranjena u Institutu za folklor u Skopju. Na početku svakog primjera označena je metronomska oznaka tempa, a uz ključ oznaka za mjeru, koja se odnosi samo na broj doba. Kod mjera s dobama nejednaka trajanja, mjesto duže dobe označava manji broj u nazivniku razlomka oznake mjere.

Svi primjeri transponirani su na istu visinu završnog tona (g¹). Za većinu primjera izvedenih aerofonim instrumentima originalna visina završnog tona može se odrediti prema, u zagradama označenoj originalnoj udežbi instrumenta, uz naznaku udežbe instrumenta koja odgovara već transponiranoj tonskoj visini melodije na završeni ton g¹. Uz zapise melodija koje su izvedene klarinetom nema posebne oznake originalne udežbe instrumenta, pa možemo pretpostaviti da se radi o najuobičajenijoj udežbi ovog instrumenta u makedonskoj instrumentalnoj folklornoj glazbi (»B stroj«). Pretpostavljam da se u skupini melodija, izvedenih zurlama (uz čije je notne zapise ispisana i dionica tapana), kratice uz pojedine notne zapise (neobjašnjene u predgovoru) odnose na originalne udežbe instrumenata o kojima autor detaljnije govori u predgovoru (str. 11), npr. ZK — »ka-